

تاریخ تشیع

نهاد دینی

ترجمه رحیم غلامی

سرشناسه	دفتري ، فرهاد، ۱۳۱۷ - Daftary Farhad
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ تشیع / فرهاد دفتري؛ ترجمه رحيم غلامی؛ ویراستار شکوه ذاکری.
مشخصات نشر	تهران : فرزان روز، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهري	چهارده، ۳۷۰ص.
شابک	۹۷۸ - ۹۶۴ - ۳۲۱ - ۴۹۶ - ۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا :
یادداشت	عنوان اصلی : A History of Shi'i Islam, 2013.
یادداشت	کتاب حاضر قبلا تحت عنوان « تاریخ مذاهب شیعه » با ترجمه جواد قاسمی توسط انتشارات بنیاد پژوهشهای اسلامی در سال ۱۳۹۶ فیا گرفته است.
یادداشت	کتابنامه : ص. ۲۸۳ - ۳۲۶.
یادداشت	نمایه.
موضوع	شیعه -- تاریخ
موضوع	Shi'i -- History :
شناسه افزوده	غلامی ، رحيم، ۱۳۵۰ -
رده بندی کنگره	BP ۱۹۲ / ۵۷۲ / ۱۳۲۰
رده بندی دیویی	۲۰۰.۵۳ :
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۳۱

This is an authorized Persian translation of " A History of Shi'i Islam " by Farhad Daftary
Originally published by I.B. Tauris Publishers 2013

تاریخ تشیع فرهاد دفتري

ترجمه رحيم غلامی؛ Rahim Gholami؛ ویرایش: شکوه ذاکری

چاپ اول: ۱۳۹۸؛ تیراژ: ۳۵۰۰ نسخه؛ قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

ناظر چاپ: مجتبی مقدم؛ طراح جلد: گروه طراحان ۴ بیخ

حروف نگاری: نوآور؛ لیتوگرافی: لاله؛ چاپ و صحافی: ناجیک

تمامی حقوق این اثر محفوظ است

تکثیر یا تولید مجدد آن کلی و جزئی به صورت (چاپ - فتوکپی - صوت - تصویر و انتشار الکترونیک)

بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع و موجب تعقیب قانونی خواهد بود.

میدان ونک، خیابان گاندی شمالی، پلاک ۹، واحد ۱۰

تلفکس: ۸۸۸۲۲۴۷ - ۸۸۸۲۴۹۹۹ - ۸۸۶۷۹۴۴۳

صندوق پستی: ۱۹۶۱۵/۵۷۶

E-mail : info @ farzanpublishers. com

Instagram: farzanpublishers /www.farzanpublishers.com

ISBN: 978-964-321-496-8

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۳۲۱ - ۴۹۶ - ۸

فهرست مطالب

فهرست و جدول شجره‌نامه‌ها..... ۱

پیشگفتار..... ۱

اختصارات..... ۱

فصل اول: پیشرفت در مطالعات اسلام شیعی..... ۱

تنوع و تکثر در صدر اسلام..... ۳

آرا و نظریات سَنان در قرون میانه..... ۵

تصورات از امامیان در قرن میانه..... ۸

دیدگاه‌های خاورشناسان..... ۱۸

پژوهش‌های معاصر در اُردو اسلام شیعی..... ۲۱

فصل دوم: خاستگاه‌ها و آغاز تاریخ تشیع..... ۳۱

شیعیان نخستین..... ۳۶

کیسانیه..... ۴۵

«غلات»..... ۴۸

امامیان نخستین..... ۵۱

عقیده امامت نزد شیعیان امامی..... ۶۱

فصل سوم: شیعیان اثنی‌عشری یا دوازده‌امامی..... ۶۷

امامان نهایی شیعیان دوازده‌امامی و مهدی غایب (عج)..... ۶۸

از «غیبت» امام دوازدهم تا حملات مغول..... ۷۸

از نصیرالدین طوسی تا ظهور صفویان.....	۸۶
از صفویان تا اوایل دوران معاصر.....	۹۴
از حوالی سال ۱۲۱۵/۱۸۰۰ تا زمان حاضر.....	۱۰۲

فصل چهارم: اسماعیلیان.....	۱۱۹
اسماعیلیان نخستین.....	۱۲۰
عصر فاطمی در تاریخ اسماعیلی.....	۱۳۰
اسماعیلیان طیبی: دوره‌های یمن و هند.....	۱۴۱
اسماعیلیان نزاری: دوره الموت.....	۱۴۷
تحولات بعد از تاریخ اسماعیلیان نزاری.....	۱۵۳
دوره احیای اعدای.....	۱۵۵
دوره معاصر.....	۱۵۹

فصل پنجم: زیدیان.....	۱۶۵
زیدیان نخستین.....	۱۶۵
زیدیان منطقه خزر در ایران.....	۱۷۲
زیدیان یمن.....	۱۸۳

فصل ششم: نصیریان یا علویان.....	۱۹۷
مطالعات نصیری.....	۱۹۸
تاریخ نصیریان.....	۲۰۲
اصول عقاید نصیری - علوی.....	۲۰۹

فهرست اصطلاحات.....	۲۱۷
---------------------	-----

یادداشت‌ها ۲۲۹

کتابشناسی ۲۸۳

نمایه ۳۲۷

www.ketab.ir

پیشگفتار مؤلف به مناسبت چاپ این ترجمه

از اواسط دهه ۱۹۶۰، بخش مهمی از فعالیت‌های من به مطالعه و تحقیق در تاریخ و عقاید اسماعیلیان اختصاص داشته است و در این سال‌ها بود که در آستانه به اتمام رساندن تحصیلات دکترای خود در دانشگاه کالیفرنیا در برکلی بودم. در آن زمان، این حوزه از مطالعات شیعی نسبتاً جدید و نوپا بود و تنها تعداد معدودی از اساتید، با مطالعه نسخ خطی تازه کشف‌شده اسماعیلی، تحقیقات دست‌اول و بدیعی در این زمینه انجام می‌دادند. بعدها، در ۱۹۸۸، به «مؤسسه مطالعات اسماعیلی» در لندن پیوستم و از آن زمان، در حوزه مطالعات شیعی، به‌خصوص سنت‌ها و عقاید اسماعیلیان، به همکاری خود با این مؤسسه ادامه داده‌ام.

پیشرفدهای روانی در خصوص ماهیت واقعی تاریخ و تعالیم اسماعیلیان، که طی اعصار متمادی به لایزال گوناگون، به گونه‌ای نادرست درک و شناسانده شده، حاصل گردیده است. ما، اسماعیلیان تنها یکی از جوامع بزرگ شیعی هستیم و از لحاظ تعداد بعد از شیعیان اثنی عشری که در ایران، عراق، و برخی از نواحی خاورمیانه در اکثریت‌اند، دومین جامعه بزرگ شیعی محسوب می‌گردند. در واقع، جوامع شیعی، با تمام تکثری که در سنت‌های آنان یافت می‌شود، همچنان و به انحاء گوناگون، هم از جانب مسلمانان سنی‌مذهب و هم غیر مسلمانان، به‌خوبی شناخته و معرفی نشده‌اند. با توجه به چنین مسائلی بود که از چندین سال پیش، به گونه‌ای جامع و فراگیر شروع به مطالعه همه جوامع اصلی شیعی و سنت‌های خاص آنان کرده‌ام. کتاب حاضر نتیجه اولیه این مطالعات است که بر یافته‌ها و اطلاعات پراکنده حاصل از آخرین پژوهش‌های معاصر تکیه دارد. این شاید اولین کتاب به زبان فارسی باشد که بطور اختصار تاریخ و اصول عقاید تمام جوامع شیعه را دربرمی‌گیرد. فصول ابتدایی کتاب به مبحث تاریخ تشیع در صدر اسلام می‌پردازد، دورانی که جمع کثیری از گروه‌های مسلمان و مکاتب فکری مختلف فعالانه به شرح و بسط مواضع عقیدتی خویش مشغول بودند. در گفتارهای بعدی، فصول مجزایی به تاریخ شیعیان دوازده‌امامی، اسماعیلی، زیدی، و نصیری، که اکنون بیشتر با نام علویان شناخته می‌شوند، اختصاص یافته است. این چهار گروه از جوامع شیعه تقریباً

تمامی جمعیت مسلمانان شیعه دنیا را تشکیل می‌دهند. در این مجال، تمامی سعی من بر ارائه بررسی و مطالعه‌ای دقیق، جامع، و درعین‌حال مختصر از تاریخ تشیع است، به نحوی که این کتاب منبع و مرجعی قابل استفاده هم برای پژوهشگران و هم برای عموم خوانندگان باشد؛ امیدوارم که در این خصوص حتی المقدور به این مطلوب نایل شده باشم.

در اینجا، وظیفه خود می‌دانم که عمیقاً از پروفیسور ویلفرد مادلونگ، استاد عالی‌رتبه مطالعات شیعی در دوران معاصر، که از سر لطف تمامی متن کتاب را بازخوانی کردند، تشکر و قدردانی کنم، چراکه پیشنهادات و نظریات ارزشمند ایشان در بهبود و اصلاح متن نهایی نقش به‌سزایی داشته است. زحمات رحیم غلامی نیز که با دقت هر چه تمام‌تر این کتاب را از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه کردند و نیز ویراستاری خانم شکوفا کری، قابل تقدیر است.

در طول دهه اخیر همکاری نزدیکی بین نشر فرزانه روز و مؤسسه مطالعات اسماعیلی به وجود آمده. در نتیجه بیش از ۲۰ عنوان از کتابهایی که در لندن توسط ناشر انگلیسی فروز (I.B.Tauris) به زبان انگلیسی انتشار یافته، به زبان فارسی توسط نشر فرزانه روز در دسترس علاقمندان از قشرهای مختلف قرار گرفته است. در اینجا هم می‌دانم از کوشش‌های مهندس تورج اتحادیه مدیر عامل و سایر همکاران در نشر فرزانه روز قدردانی نمایم. این کتابها بخصوص در اشاعه تحقیقات جدید درباره شیعه سنی در محافل فارسی زبان بسیار مفید بوده و بخصوص برای دانشجویان و محققین منابع پرارزشی می‌باشند. در پایان، این فرصت را مغتنم می‌شمارم تا از مؤسسه مطالعات اسماعیلی» در لندن و از حامی عالی‌مقام آن، که پیوسته با حمایت‌های خویشتن محلی مساعد و غنی جهت تحقیق و تتبع علمی در حوزه مطالعات اسلامی و به‌خصوص تشیع برای پژوهشگران این مؤسسه فراهم کرده‌اند، کمال قدردانی خود را ابراز دارم.

فرهاد دفتری

نوامبر ۲۰۱۸ / آذر ۱۳۹۷